

Białorusko-rosyjska współpraca wojskowa w XXI wieku

Streszczenie: Po rozpadzie Związku Radzieckiego Republika Białoruś i Federacja Rosyjska kontynuują ścisłą współpracę wojskową w celu ochrony własnego bezpieczeństwa narodowego oraz ogólnej stabilności państw. Partnerstwo militarne gwarantuje pomoc w sytuacji zagrożenia ze strony państw trzecich. W ramach podpisanych umów i traktatów Rosja i Białoruś współdziałają w celu harmonizacji działań służb bezpieczeństwa i wspólnego programu produkcji uzbrojenia, ujednolicenia organizacyjnego armii obu krajów, wzajemnej koordynacji badań logistycznych, manewrów wojskowych oraz ujednolicenia uregulowań prawnych w krajowych siłach zbrojnych.

Wstęp

Współpraca wojskowa z Federacją Rosyjską stanowi dla Republiki Białoruś główny priorytet w zakresie polityki wojskowej, dlatego integracja w tej dziedzinie przebiega szybciej niż w innych. Jak podkreśla Kazimierz Malak, polityka wojskowa stawia za swój główny cel organizację zbrojnej obrony państwa i jego żywotnych interesów, do których należą „niepodległość, suwerenność, integralność terytorialna, prawa i interesy obywateli, funkcjonujący ustrój konstytucyjny, stabilny i bezpieczny rozwój politycznego systemu społeczeństwa”¹. W tym kontekście Białorusi zależy na formowaniu jednolitego obszaru obronnego z Rosją oraz współdziałaniu w rozwoju wspólnej infrastruktury wojskowej. Dlatego w ramach podpisanych umów i traktatów Rosja i Białoruś współdziałają w celu harmonizacji działań służb bezpieczeństwa i wspólnego programu produkcji uzbrojenia, ujednolicenia organizacyjnego armii obu krajów, wzajemnej koordynacji badań logistycznych, manewrów wojskowych oraz uregulowań prawnych w krajowych siłach zbrojnych. Armie obu państw również wspólnie bronią przestrzeni powietrzno-kosmicznej, a w przypadku konfliktu zbrojnego białoruskie siły zbrojne mogą przekształcić się w armię ogólnowojskową i działać w składzie wspólnego zgrupowania wojsk z siłami rosyjskimi². Ponadto, rosyjskie samoloty mają prawo

¹ K. Malak, *Polityka zagraniczna i bezpieczeństwa Białorusi*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2003, s. 176.

² Tamże, s. 191.

do korzystania z lotnisk białoruskich oraz obiektów wojskowych w Wilejce i Baranowiczach³.

Według Roberta Kłaczyńskiego, Republika Białoruś stanowi dla strony rosyjskiej ważne ogniwo w koncepcji bezpieczeństwa narodowego, gdyż obszar Białorusi korzystnie przesuwają o 540 km linię oddzielającą Rosję od państw NATO⁴. Białoruś to w zasadzie jedyne państwo, z którym Federacja Rosyjska zdołała stworzyć jednolitą przestrzeń obronną oraz nawiązała bardzo dobre stosunki w dziedzinie bezpieczeństwa, czemu sprzyjało przyjęcie szeregu ważnych dokumentów i dwustronnych porozumień o współpracy.

Prawne regulacje współpracy wojskowej Republiki Białoruś i Federacji Rosyjskiej

Białoruska-rosyjska współpraca wojskowa opiera się na kilku ważnych porozumieniach zawartych między Republiką Białoruś i Federacją Rosyjską. Przede wszystkim jest to *Umowa o utworzeniu Państwa Związkowego* z 8 grudnia 1999 r. zawarta na bazie wcześniejszych porozumień (o Stowarzyszeniu Rosji i Białorusi z 2 kwietnia 1996 r. oraz Związku Rosji i Białorusi z 2 kwietnia 1997 r.). Zgodnie z art. 1 wyżej wymienionej *Umowy* strony przewidują prowadzenie spójnej polityki zagranicznej i obronnej oraz zapewnienie bezpieczeństwa państw Związku i walki z przestępczością⁵. Natomiast art. 17 zakłada rozwój i dystrybucję wspólnych zamówień przemysłu obronnego, zapewniając na ich podstawie dostawy i sprzedaż uzbrojenia i sprzętu wojskowego oraz jednolity system wsparcia technicznego dla sił zbrojnych państw członkowskich⁶.

Kolejnym dokumentem regulującym współpracę wojskową między innymi Rosji i Białorusi jest *Układ o bezpieczeństwie zbiorowym* podpisany 15 maja 1992 r. w Taszkencie pomiędzy Rosją, Uzbekistanem, Kazachstanem, Tadżykistanem, Armenią i Kirgistanem, do którego Białoruś dołączyła w 1993 r. wraz z Azerbejdżanem i Gruzją⁷. *Układ o bezpieczeństwie zbiorowym* został zawarty na okres pięciu lat z możliwością dalszego przedłużenia. W 1999 r. Armenia, Białoruś, Kazachstan, Kirgistan, Rosja i Tadżykistan podpisały Protokół w sprawie rozszerzenia *Układu o bezpieczeństwie zbiorowym*, na podstawie którego utworzono

³ Tamże.

⁴ R. Kłaczyński, *Strategia polityczna Federacji Rosyjskiej wobec Ukrainy i Białorusi od 1990 do kwietnia 2014*, Wydawnictwo Naukowe UP, Kraków 2014, s. 201.

⁵ *Договор о создании Союзного государства от 8 декабря 1999 г.*, <https://rg.ru/2008/05/26/dogovor-dok.html>, data dostępu: 04.07.2019.

⁶ Tamże.

⁷ Организация Договора о коллективной безопасности, *От Договора к Организации*, <https://odkb-csto.org/25years/>, data dostępu: 04.07.2019.

nowy skład krajów uczestniczących i ustanowiono automatyczną procedurę przedłużania Traktatu na okresy pięcioletnie⁸. Do 2002 roku Traktat był zasadniczo umową regionalną, która odegrała ważną rolę w utrzymaniu ścisłej współpracy i wzajemnego zrozumienia w dziedzinie wojskowo-politycznej, natomiast 14 maja 2002 r. w Moskwie Rada Bezpieczeństwa Zbiorowego podjęła decyzję o nadaniu *Układowi o bezpieczeństwie zbiorowym* statusu międzynarodowej organizacji regionalnej (OUBZ)⁹. Zgodnie z art. 4 i 6 *Układu* celem współpracy wojskowej jest zapewnienie zbiorowego i narodowego bezpieczeństwa państw członkowskich OUBZ poprzez utrzymanie na właściwym poziomie potencjału obronnego każdego państwa członkowskiego, sił i środków systemu bezpieczeństwa zbiorowego w celu wykonywania niezbędnych misji i zadań oraz poprzez terminową reakcję na ewentualne wyzwania i zagrożenia dla bezpieczeństwa narodowego i zbiorowego państw członkowskich OUBZ¹⁰.

W skład wojsk OUBZ wchodziły siły zbiorowe szybkiego reagowania, połączone regionalne grupy wojsk, zbiorowe siły powietrzne i pokojowe, wspólne systemy wojskowe i obiekty infrastruktury wojskowej. Tak na przykład, w ramach wdrażania głównych kierunków rozwoju współpracy wojskowej państw członkowskich OUBZ na okres do 2020 r. systematycznie doskonalone są grupy żołnierzy rosyjsko-białoruskich i rosyjsko-ormiańskich, rozmieszczonych na obszarach Europy Wschodniej i Kaukazu w obrębie działania *Układu o bezpieczeństwie zbiorowym*¹¹.

Należy również zaznaczyć, iż wchodząc w skład Wspólnoty Niepodległych Państw (WNP), jednym z priorytetów której jest współpraca w dziedzinie polityki obronnej i ochrony granic wewnętrznych i zewnętrznych, Rosja i Białoruś współpracują w ramach Rady Ministrów Obrony WNP. Poza tym, w ramach planu głównych działań na rzecz wdrożenia koncepcji dalszego rozwoju WNP, a także realizacji decyzji Rady Główn Państw WNP o koncepcji współpracy wojskowej państw członkowskich WNP do 2020 r., realizowana jest współpraca z departamentami obrony państw członkowskich WNP w zakresie poprawy funkcjonowania zintegrowanego systemu obrony powietrznej, ochrony i wykorzystania przestrzeni powietrznej, zapewnienia bezpieczeństwa samolotów wojskowych, przeciwdziałania międzynarodowemu terroryzmowi oraz interakcji wojskowo-technicznej¹².

Według Ministerstwa Obrony Republiki Białoruś współpraca z Federacją Rosyjską w dziedzinie wojskowej i wojskowo-technicznej jest prowadzona w celu zapewnienia bezpieczeństwa wojskowego Państwa Związkowego i ma

⁸ Tamże.

⁹ Tamże.

¹⁰ Tamże.

¹¹ Tamże.

¹² Министерство обороны Республики Беларусь, *Военное сотрудничество в рамках СНГ*, https://www.mil.by/ru/military_policy/international/cooperation_sng/, data dostępu: 04.07.2019.

na celu utrzymanie niezbędnych zdolności wojskowych i wysokiej jakości szkolenia sił zbrojnych, planowanie i organizowanie wspólnych działań w celu zapobiegania zagrożeniu militarnemu i odparcia agresji na wspólnym terenie przestrzeni obronnej, zarówno na zasadzie dwustronnej w ramach Traktatu o utworzeniu Państwa Związkowego, jak i na zasadzie wielostronnej - w ramach Układu o bezpieczeństwie zbiorowym i Wspólnoty Niepodległych Państw¹³. Głównymi obszarami współpracy dwustronnej z Federacją Rosyjską w sferze wojskowej są następujące działania: rozwój ram regulacyjno-prawnych, zapewnienie sprawnego funkcjonowania regionalnego zgrupowania wojsk Republiki Białoruś i Federacji Rosyjskiej, współpraca na poziomie ministrów obrony, wojskowa współpraca techniczna, wspólne szkolenia bojowe, współpraca w dziedzinie sił powietrznych i obrony powietrznej, wspólna działalność wojskowa i naukowa, współpraca w zakresie przestrzegania zobowiązań dotyczących kontroli zbrojeń, szkolenie białoruskiego personelu wojskowego w szkołach wojskowych Ministerstwa Obrony Federacji Rosyjskiej¹⁴. Od początku 2018 r. zawarto 19 umów między Ministerstwem Obrony Republiki Białoruś a przedsiębiorstwami przemysłu obronnego Federacji Rosyjskiej w zakresie dostaw produkcji wojskowej, naprawy i modernizacji broni i sprzętu wojskowego¹⁵. W ramach porozumienia o rozwoju współpracy wojskowo-technicznej z Federacją Rosyjską prowadzone są również prace mające na celu wyposażenie sił zbiorowego szybkiego reagowania w nowoczesną broń i sprzęt. Poza tym, obecnie na mocy Umowy o szkolenie personelu wojskowego państw członkowskich Organizacji Układu o bezpieczeństwie zbiorowym oraz na podstawie Umowy z 29 sierpnia 2011 r. w sprawie szkolenia personelu wojskowego sił zbrojnych Republiki Białoruś w wojskowych instytucjach edukacyjnych Ministerstwa Obrony Federacji Rosyjskiej 457 przedstawicieli białoruskiego personelu wojskowego jest szkolonych bezpłatnie w wojskowych instytucjach edukacyjnych Ministerstwa Obrony Federacji Rosyjskiej¹⁶.

Warto też zaznaczyć, iż dodatkowym dokumentem regulującym kwestie bezpieczeństwa wojskowego Republiki Białoruś jest *Doktryna wojenna Republiki Białoruś*, która konkretyzuje i rozwija system poglądów na kwestie zapewnienia zbudowania równego dialogu, zwiększenia otwartości i rozwijania wzajemnego zrozumienia w ramach wzmacniania bezpieczeństwa regionalnego, a jednym z głównych priorytetów w koalicyjnej polityce wojskowej Republiki Białoruś jest

¹³ Министерство обороны Республики Беларусь, *Военное сотрудничество с Российской Федерацией*, https://www.mil.by/ru/military_policy/international/cooperation_RF/, data dostępu: 06.07.2019.

¹⁴ Tamże.

¹⁵ Tamże.

¹⁶ Tamże.

wzmocnienie systemu bezpieczeństwa zbiorowego i dalszy rozwój stosunków właśnie z Federacją Rosyjską¹⁷.

Ćwiczenia „Zapad 2017” jako przykład współpracy wojskowej Białorusi i Rosji

Ćwiczenia „Zapad 2017”, które odbyły się w pobliżu wschodnich granic NATO w Zachodnim Okręgu Wojskowym Rosji i na terytorium Białorusi w dniach 14-20 września 2017 roku, były jednymi z najbardziej widowiskowych z tej serii ćwiczeń. Według danych Ministerstwa Obrony Federacji Rosyjskiej w przedsięwzięciu wzięło udział 12 700 rosyjskich i białoruskich wojskowych: 10 200 - zaangażowanych w ćwiczenia na Białorusi (w tym 2 000 rosyjskiego personelu wojskowego) i 2 500 - w Rosji¹⁸. Ponadto, zaangażowanych było około 70 samolotów, 680 jednostek sprzętu wojskowego, w szczególności 250 czołgów i 200 kompleksów raketowo-artyleryjskich¹⁹. Jednak liczby dla Białorusi były nieco poniżej limitów, które wymagają zaproszenia zagranicznych obserwatorów zgodnie z Dokumentem Wiedeńskim²⁰ (wartość progowa wynosi 13 000 żołnierzy), a Rosja odmówiła powiadomienia o tych ćwiczeniach, ponieważ, jak stwierdzono, na jej terytorium weźmie w nich udział tylko 2000 żołnierzy. Wspólne białorusko-rosyjskie ćwiczenia strategiczne „Zapad 2017” miały orientację antyterrorystyczną. Intencją tych ćwiczeń było rozbięcie grup ekstremistycznych, które przeniknęły na terytorium Białorusi i Obwodu Kaliningradzkiego Rosji i za cel miały przeprowadzenie aktów terrorystycznych i destabilizację sytuacji w tych państwach. Założono, że ekstremiści mieli wsparcie zewnętrzne, otrzymując pomoc materialną i techniczną, broń i sprzęt wojskowy zarówno z powietrza, jak i z morza.

¹⁷ Военная доктрина Республики Беларусь, https://www.mil.by/ru/military_policy/basic/doktrina/, data dostępu: 06.07.2019.

¹⁸ D. Johnson, «Запад – 2017» и евроатлантическая безопасность, „Вестник НАТО”, 14.12.2017, <https://www.nato.int/docu/review/2017/Also-in-2017/zapad-2017-and-euro-atlantic-security-military-exercise-strategic-russia/RU/index.htm>, data dostępu: 20.05.2019.

¹⁹ Tamże.

²⁰ „Dokument Wiedeński o środkach budowy zaufania i bezpieczeństwa” został zawarty 16 listopada 1999 r. Jest uzupełnieniem i rozwinięciem wcześniejszych edycji tego porozumienia z 1990 i 1994 roku. Dokument przewiduje przekazywanie rocznej informacji o konwencjonalnych siłach zbrojnych, w tym ich organizacji i uzbrojeniu oraz planowaniu obronnym. Wprowadził on także system wcześniejszego powiadamiania o określonych rodzajach działalności wojskowej oraz mechanizmy weryfikacji poprzez wizyty oceniające w jednostkach wojskowych, a także inspekcje i obserwacje manewrów wojskowych. Dodatkowo przewiduje on także mechanizmy konsultacyjne pozwalające rozpraszać obawy państw odnośnie nietypowej aktywności konwencjonalnych sił zbrojnych). Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP, Dokument Wiedeński o środkach budowy zaufania i bezpieczeństwa został zawarty 16 listopada 1999 r.; https://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/polityka_bezpieczenstwa/obwe/kontrola_zbrojen_konwencjonalnych_oraz_srodki_budowy_zaufania_i_bezpieczenstwa/page_32801, data dostępu: 22.05.2019.

W manewrach strona rosyjska sięgnęła po cały wachlarz aktywów rakietowych i artyleryjskich: system Tunguska, system Pantsyr S-1, system Tochka-U, MLRS Smerch i Grad, haubice samobieżne Msta i Akacja, armaty samobieżne Pion, a w powietrzu zaangażowano m.in. bombowce Su-24 oraz śmigłowce szturmowe Mi-24, Mi-28 i Ka-52²¹. Manewry były okazją do zaprezentowania i przetestowania nowych rodzajów uzbrojenia. Po raz pierwszy na tak dużą skalę testowano czołgi T-72B3, pojawiły się też czołgi T-90M, T-80BWM oraz ciężkie wozy bojowe wsparcia czołgów (BMPT)²². Z kolei strona białoruska pochwaliła się lekkim samochodem pancernym V1, transporterem opancerzonym Kajman oraz zmodernizowanym czołgiem T-72BM3²³.

W wyniku ćwiczeń, wbrew przewidywaniom niektórych ekspertów, nie doszło do naruszeń granic z państwami sąsiednimi, szczególnie tymi należącymi do NATO, między innymi z Polską. Z punktu widzenia Rosji, ćwiczenia odniosły sukces i pokazały, że modernizacja rosyjskiej armii postępuje w dość dużym tempie. Według informacji podanych przez Białoruską Agencję Telegraficzną Belta, Prezydent Białorusi Aleksandr Łukaszenka również wysoko ocenił przeprowadzone ćwiczenia, a NATO zaakcentowało otwarte podejście Białorusi do tematu ćwiczeń wojskowych, podkreślając, iż ćwiczenia „Zapad 2017” były bardzo ciekawe i rozwojowe²⁴.

Perspektywy białorusko-rosyjskiej współpracy wojskowej

Jak już wspomniano wcześniej, Republika Białoruś pod względem militarnym jest kluczowym partnerem Federacji Rosyjskiej. Po rozpadzie Związku Radzieckiego oba państwa zawarły szereg umów i porozumień w zakresie współpracy pomiędzy ich siłami zbrojnymi oraz kooperacji w ramach przemysłu obronnego. Do roku 2002 podpisano ponad trzydzieści takich umów²⁵. Jednak, jak twierdzi R. Kłaczyński, relacje między Moskwą a Mińskiem nie należą do partnerskich, gdyż dominacja rosyjska jest tak silna, że ciężko jest mówić o pełnej suwerenności Białorusi²⁶. Jak zaznacza Kłaczyński, Białoruś partycypuje w wielu inicjatywach wojskowych podejmowanych przez Rosję, a w zakresie strategii

²¹ Warsaw Institute, *Zapad 2017. Podsumowanie*, Raporty Specjalne, 20.10.2017, <https://warsawinstitute.org/pl/zapad-2017-podsumowanie/>, data dostępu: 22.05.2019.

²² Tamże.

²³ Tamże.

²⁴ Białoruska Agencja Telegraficzna Belta, „*Отработали с высоким качеством*” - Лукашенко оценил итоги учения „*Занав-2017*”, <https://www.belta.by/president/view/otrabotali-s-vysokim-kachestvom-lukashenko-otsenil-itogi-uchenija-zapad-2017-267457-2017/>, data dostępu: 22.05.2019.

²⁵ K. Malak, *Polityka zagraniczna...*, s. 184.

²⁶ R. Kłaczyński, *Federacja Rosyjska i Republika Białoruś na przełomie XX i XXI wieku. Studium historyczno-polityczno-gospodarcze*, Wydawnictwo Naukowe UP, Kraków 2017, s. 151.

bezpieczeństwa Białoruś stanowi część rosyjskiego systemu obrony będąc „wysuniętą na Zachód forpocztą rosyjskiej armii”²⁷. Federacja Rosyjska również inwestuje znaczne środki w białoruską infrastrukturę obronną w celu unifikacji i kompatybilności armii obu państw, jak na przykład wyposażenie baz wojskowych w sprzęt wojskowy i infrastrukturę techniczną w Wilejce i Witebsku²⁸. To wszystko doprowadziło, według Kłaczyńskiego, do sytuacji, kiedy białoruska armia jest niemal całkowicie uzależniona od armii rosyjskiej, bez pomocy której nie jest w stanie „wykorzystywać swojego potencjału wojskowego w pełni efektywny sposób”²⁹.

Według Wojciecha Stankiewicza, białorusko-rosyjska współpraca militarna jest oparta na dążeniu Rosji do utrzymania dominującej pozycji na obszarze WNP oraz przejawie swojej mocarstwowości w Europie³⁰. Poza tym, od 2008 r., kiedy rozpoczął się konflikt rosyjsko-gruziński, a prezydent Białorusi nie poparł działań zbrojnych wobec Gruzji, zauważalne jest ochłodzenie w relacjach białorusko-rosyjskich³¹. Później zdarzały się kolejne napięcia na linii Mińsk-Moskwa, między innymi tzw. „wojna mleczna”, kiedy na terytorium Rosji wprowadzono zakaz sprzedaży produktów mlecznych białoruskiego pochodzenia oraz odmowa przez stronę białoruską wprowadzenia rosyjskiego rubla do obrotu monetarnego na Białorusi³². To wszystko wpłynęło negatywnie na bilateralne stosunki wojskowe państw.

Co dotyczy perspektyw rozwoju stosunków Rosji i Białorusi w zakresie współpracy wojskowej i bezpieczeństwa militarnego to mogą one kształtować się w sposób nieprzewidywalny, gdyż, jak zaznacza Yuri Tsarik, od momentu rozpoczęcia kryzysu na Ukrainie przybrały one formę tzw. „związku hybrydowego”³³. Wszystko będzie zależało od ewentualnej transformacji władzy w obu państwach, która, według autora, jest bardzo prawdopodobna w przeciągu najbliższych pięciu lat³⁴. Niemniej jednak, Białoruś prawdopodobnie będzie chciała nadal utrzymywać dwustronne relacje z Federacją Rosyjską w ramach podpisanych umów i porozumień oraz być członkiem Wspólnoty Niepodległych Państw i Organizacji Układu Bezpieczeństwa Zbiorowego.

²⁷ Tamże.

²⁸ Tamże, s. 193.

²⁹ Tamże.

³⁰ W. Stankiewicz, *Rosyjsko-białoruska współpraca militarna w XXI wieku*, „Przegląd Strategiczny” 2011, nr 1, s. 113.

³¹ Tamże, s. 121.

³² Tamże.

³³ Y. Tsarik, *Belarus and Russia: On the Evolution of a „Hybrid Union”*, RIDDLE 19.11.2018, <https://www.ridl.io/en/belarus-and-russia-on-the-evolution-of-a-hybrid-union/>, data dostępu: 07.07.2019.

³⁴ Tamże.

Podsumowanie

Podsumowując można stwierdzić, iż Republika Białoruś i Federacja Rosyjska wykształciły silną bilateralną współpracę wojskową, która jest gwarantem bezpieczeństwa narodowego i nienaruszalności granic na wypadek zagrożenia ze strony państw trzecich. W ramach podpisanych umów i porozumień Rosja i Białoruś współdziałała w celu harmonizacji służb bezpieczeństwa i wspólnego programu produkcji uzbrojenia, ujednolicenia organizacyjnego armii obu krajów, wzajemnej koordynacji badań logistycznych, manewrów wojskowych oraz ujednolicenia uregulowań prawnych w krajowych siłach zbrojnych. Białoruś partycypuje w wielu inicjatywach wojskowych podejmowanych przez Rosję, a w zakresie strategii bezpieczeństwa Białoruś stanowi część rosyjskiego systemu obrony. Dominacja Rosji w stosunkach wojskowych z Białorusią jest bardzo widoczna, co sprawia, że często nie są to relacje w pełni partnerskie, lecz ograniczające suwerenność państwa białoruskiego. Dalszy rozwój stosunków między państwami będzie zależał od ewentualnej zmiany władzy w obu państwach w najbliższej przyszłości.

Literatura

- Военная доктрина Республики Беларусь*, https://www.mil.by/ru/military_policy/basic/doktrina/, data dostępu: 06.07.2019.
- Договор о создании Союзного государства от 8 декабря 1999 г.*, <https://rg.ru/2008/05/26/dogovor-dok.html>, data dostępu: 04.07.2019.
- Министерство обороны Республики Беларусь, *Военное сотрудничество в рамках СНГ*, https://www.mil.by/ru/military_policy/international/cooperation_sng/, data dostępu: 04.07.2019.
- Министерство обороны Республики Беларусь, *Военное сотрудничество с Российской Федерацией*, https://www.mil.by/ru/military_policy/international/cooperation_RF/, data dostępu: 06.07.2019.
- Организация Договора о коллективной безопасности, *От Договора к Организации*, <https://odkb-csto.org/25years/>, data dostępu: 04.07.2019.
- Białoruska Agencja Telegraficzna Belta, *„Отработали с высоким качеством” - Лукашенко оценил итоги учения „Запад-2017”*, <https://www.belta.by/president/view/otrabotali-s-vysokim-kachestvom-lukashenko-otsenil-itogi-ucheniya-zapad-2017-267457-2017/>, data dostępu: 22.05.2019.
- Johnson D., *«Запад – 2017» и евроатлантическая безопасность*, „Вестник НАТО”, 14.12.2017, <https://www.nato.int/docu/review/2017/Also-in-2017/zapad-2017-and-euro-atlantic-security-military-exercise-strategic-russia/RU/index.htm>, data dostępu: 20.05.2019.
- Kłaczyński R., *Federacja Rosyjska i Republika Białoruś na przełomie XX i XXI wieku. Studium historyczno-polityczno-gospodarcze*, Wydawnictwo Naukowe UP, Kraków 2017.

- Kłaczyński R., *Strategia polityczna Federacji Rosyjskiej wobec Ukrainy i Białorusi od 1990 do kwietnia 2014*, Wydawnictwo Naukowe UP, Kraków 2014.
- Malak K., *Polityka zagraniczna i bezpieczeństwa Białorusi*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2003.
- Stankiewicz W., *Rosyjsko-białoruska współpraca militarna w XXI wieku*, „Przegląd Strategiczny” 2011, nr 1.
- Tsarik Y., *Belarus and Russia: On the Evolution of a “Hybrid Union”*, RIDDLE 19.11.2018, <https://www.ridl.io/en/belarus-and-russia-on-the-evolution-of-a-hybrid-union/>, data dostępu: 07.07.2019.
- Warsaw Institute, *Zapad 2017. Podsumowanie*, Raporty Specjalne, 20.10.2017, <https://warsawinstitute.org/pl/zapad-2017-podsumowanie/>, data dostępu: 22.05.2019.

Belarusian-Russian Military Cooperation in the 21st Century

Summary: After the break-up of the Soviet Union, the Republic of Belarus and the Russian Federation continue their close military cooperation in order to protect their national security and the overall stability of the states. The military partnership guarantees assistance in the event of threats from third countries. Under the agreements and treaties signed by Russia and Belarus, the countries co-operate together in order to harmonize the security services and the joint armies production program, unify the armies of the two countries in terms of organization, mutually coordinate the logistics research and military manoeuvres and to standardize legal regulations in the national armed forces.

Keywords: Belarus, Russia, Union State, military cooperation, military forces